

JERUZALEM (SION) ¹

A. KORTE INLEIDING (VOORAL ETYMOLOGISCH)

In het Grieks werd de naam niet vertaald, maar op de klank af overgebracht als: Hiërosóluma.



De Grieken hoorden in de eerste drie lettergrepen (hiëro) (van Jeroesjalajim) het Griekse woord hiëros = heilig. In het Oude Testament heet Jeruzalem ook: de heilige stad (Jes. 48:2; 52:1; Neh. 11:1, 18). De Arabieren noemen de stad: Al-Qoeds = het heiligdom (omdat de moskee van Omar er staat). In 1967 werd Oost-Jeruzalem door de Israëliërs veroverd en onderdeel van de stad. Israël verklaarde Jeruzalem tot hoofdstad in 1950, hoewel niet internationaal erkend..

Jeruzalem heette oudtijds ook wel Salem (Gen. 14:18; Ps. 76:3), of ook: de stad van God, Sion, de stad van David, ook wel de heilige stad. De naam Jeruzalem is zeer oud en komt reeds in 1900 v.Chr. in Egyptische teksten voor. De Griekse dichter Homerus spreekt van Solymi.

Jeruzalem betekent letterlijk: bezit of grondslag van vrede. De stad was gebouwd op twee bergtoppen: Sion en Moriah; het ene deel van de stad was de ‘bovenstad’, het andere: de ‘benedenstad’. Vgl. Ps. 68:15v; 87:1; 125:2; 76:3; 122:3). Ze is omringd aan de Zuid-Oost zijde, aan de zuid- en westkant door diepe en steile ravijnen.



B. DE BIJBELS -THEOLOGISCHE BETEKENIS VAN JERUZALEM

I. OUDE TESTAMENT

Haast ontelbare keren wordt in het Oude Testament de stad Jeruzalem genoemd. Geen wonder. Jeruzalem is eeuwen lang de ongedeelde en onbetwistbare hoofdstad van Israël geweest, ook in de dagen van de profeten. Bovendien klopte in die stad het culturele, maar bovenal religieuze hart van het volksbestaan der Joden. ²

Door de nacht hoor ik een stem:

¹ Gebruikte Literatuur: Ds. F.J. Pop. *Bijbelse woorden en hun geheim*; 's Gravenhage 1964. *Easten Bible Dictionary* (in Bible Works). *Woordenboek E-sword*; 5. City of David and Zion. *Dictionary of Paul and his letters* (ed. Gerald F. Hawthorne/ Ralph P. Martin); Leicester; 1993; s.v. Jerusalem. *Wikipedia* - Internetsite. *Het heilige land (AGON CULTUURREISGIDSEN IN KLEUR)*; Amsterdam 1989 (over Jeruzalem, blz.126vv).

² De vorige afbeelding geeft een indruk van de huidige zgn. oude stad van Jeruzalem. Op de afbeelding hierboven is de zgn. Davidsstad te zien

Stad van mijn land, Jeruzalem.

Hoe intens moet oudtijds het verlangen zijn geweest van de Israëlieten, als zij van alle kant hun pelgrimstochten maakten naar Jeruzalem. Hoezeer was hun hart vervuld van heimwee naar de plaats waarvan de Heere had gezegd, dat Hij daar wilde wonen temidden van Zijn volk (Ps. 132:14). De psalmen zingen daarvan. Haast te veel om op te noemen.³

*Ik ben verblijd, wanneer men mij
Godvruchtig opwekt; zie, wij staan
Gereed om naar Gods huis te gaan. Psalm 122:1vv (ber.).*

Jeruzalem is de ‘schone stad van Israels Opperheer.’

Een hedendaags lied zingt:

Jeroesjalaim sjèl dzahav
wesjèl nechosjek wesjèl oor’

(Jeruzalem stad van koper en van goud...)

Bij avond ligt er in onze tijd een gloed als van koper en goud over de gebouwen van witte Jeruzalemstenen.

‘Indien ik u vergeet, o Jeruzalem! zo vergeet mijn rechterhand *zichzelf*’ (Psalm 137:5).

Jeruzalem is welgelegen. Zeer heerlijke dingen worden ervan gezegd, niet in het minst in Psalm 87. Het is een stad, gelegen op Moria waar Abraham eenmaal zijn zoon Izak aan de Heere zou hebben geofferd, als God dat niet zou hebben verhinderd. Het is een stad met Gods tempel; daarvan heeft de Heere gezegd: ‘Want Ik heb nu dit huis verkoren en geheiligd, opdat



Mijn Naam daar zij tot in eeuwigheid en Mijn ogen en Mijn hart zullen daar te allen dage zijn’ (2 Kron. 7:16).

‘De Heere is groot en zeer te prijzen, in de stad van onze God, *op* de berg Zijner heiligheid. Een vreugde der ganse aarde is de berg Sion..’ (Ps. 48:2, 3a). Geen wonder, dat een balling als Daniël ver van het heilige land het niet kon nalaten driemaal per dag te bidden met open vensters naar

Jeruzalem, al zou hij ervoor in de leeuwenkuil geworpen worden.

De Heere heeft Jeruzalem uitgekozen als een woonplaats voor Israël in het bijzonder. Hij heeft beloofd aldaar met dat volk te zijn. Daarom is die stad steeds, ook nu onopgeefbaar de hoofdstad van Israël.

De Heer’ Die Zich in Sions heil verblijdt,
Bemint het meer dan alle Jakobs steden.

(Ps.87:1 slot ber.)

‘Deze en die is daar geboren.’ Wij zingen Psalm 87 tijdens doopdiensten. We zingen het van pasgeboren en gedoopte kinderen. ‘En doen de naam van Sions kind’ren dragen’. En niet ten onrechte. Want God rekent hen erbij in Zijn genadeverbond. Dat is een machtige pleitgrond voor verloren mensen.

³ Zie vooral de Psalmen 24, 46, 48, 76, 84, 87, 99, 118, 122, 125-129, 132 – 135, 146 – 147.

Hooggebouwd Jeruzalem,
's Konings stad en tempel,
Waar met heilig welbehagen
Gods profeten reeds op zagen,
Wachtende aan uw drempel.

De waarde van Jeruzalem voor Israël bestond vooral in het feit, dat de tempel er stond ten teken van de presentie Gods. Voor hen was de stad meer dan een geografisch begrip. Zowel godsdienstige als nationale gewaarwordingen waren er mede verbonden. Jeruzalem kon pars pro toto staan voor het hele volk; zij was het beslissende element in het Joodse leven. Wie Jeruzalem beheerste, had het hele volk in zijn macht.... Kortom, deze stad was de plaats, waar God woonde en aanbeden werd (Joh. 4:20).

II. NIEUWE TESTAMENT

In het Nieuwe Testament is Jeruzalem bij uitnemendheid de stad van Davids grote Zoon. Anna de profetes sprak van Hem op haar zeer hoge leeftijd, met het zicht op Kind Jezus 'tot allen die de verlossing in Jeruzalem verwachtten' (Luk. 2:38).⁴ Hoe verrukt ook getuigen de Evangelisten ruim 30 jaar later van Jezus' intocht in de heilige stad. Daarin werden oude profetieën vervuld: 'Zie de dochter Sions: zie, uw Koning komt tot u, zachtmoedig en gezeten op een ezelin en een veulen, zijnde een jong van een jukdragende *ezelin*...'; Hosanna de Zoon van David! Gezegend is Hij, Die komt in de Naam des Heeren! Hosanna in de hoogste *hemelen*' (Matth. 21:5v; 9b). Zo zongen zelfs de kinderen, toen Jezus Zijn intocht deed in de heilige stad.

Jezus heeft de inwoners van Jeruzalem bijeen willen vergaderen zoals een hen haar kuikens, maar zij wilden niet (Matth. 23:37). In Jeruzalem vonden vele malen ontmoetingen plaats tussen de mensen en de Heiland. Daar verrichtte Hij grote wonderen (Joh.9:1vv: de genezing van een blindgeborene bijv.) Al was Jezus' werkterrein vooral gelegen in Galilea, toch ging Hij altijd weer naar Jeruzalem. Daar hebben de leidlieden van Israël Hem van de hand gewezen. Daar ging Hij met Zijn volk tot aan de laatste grens, op Golgotha. Daar werd de vrijspraak van goddelozen vernomen in het kruiswoord van Jezus: 'Het is volbracht'. Daar werd de wereld uit haar voegen getild en in beginsel van haar ondergang gered, toen Jezus opstond uit de doden.

Vanuit dat Jeruzalem zijn de getuigen van Christus' opstanding naar Samaria en tenslotte naar de uiteinden der aarde gegaan. Vgl. o.a. Hand. 1:8, 22. Paulus roept het na de uitstorting van de heilige Geest en zijn uitzending in de wereld, alomtrent, dat de Jeruzalemse gemeente de uitdeelster van het Evangelie is. Want vandaar is de heilstijding uitgegaan tot de volken (Luk. 24:47; Rom. 15:19, 27). De zaligheid was immers uit de Joden? (Joh.4:22 slot).⁵ De

⁴ Het is vooral Lukas die zijn Evangelie laat beginnen met Jeruzalem (Luk. 1:5-23) en ook besluit met Jeruzalem (Luk. 24:23-53).

⁵ Paulus moet in zijn jonge jaren met zijn ouderlijk gezin van Tarsen naar Jeruzalem zijn verhuisd en daar zijn opgegroeid en opgevoed onder Gamaliël (Hand. 22:3; Fil. 3:5v). Zie Hand. 26:4. Paulus' vader was zelf ook een Farizeër. Zie ook over zijn zuster: Hand. 23:16.

9. Over de vraag, hoeveel keren Paulus na zijn bekering in Damascus in Jeruzalem is geweest, is onder de Nieuwtestamentici veel gediscussieerd. Ik beantwoord die vraag hier niet, verwijs slechts naar Hand. 9:26-28; 11:30/ 12:25; Hand.15; 18:22; 21:17vv; Gal.1 en 2. Zie verder Dr. Jakob van Bruggen *Na veertien jaren: de datering van het in Galaten 2 genoemde overleg te Jeruzalem* (1973).

inzameling voor de behoeftigen in Jeruzalem door Paulus (zie onder) was toch zeker wel het minste dat de gemeenten uit de heidenwereld Jeruzalem konden vergelden.

De eerste grote Synodevergadering waarop vergaande beslissingen genomen worden, wordt straks in Jeruzalem gehouden (Hand. 15). Jeruzalem is de 'moedergemeente' (zie Gal. 2:1, 9v). Zij krijgt volop aandacht, als er op de zendingsvelden wekelijkse geldinzamelingen tijdens Paulus' reizen voor die moedergemeente worden gehouden.⁶ Vgl. Rom. 15:25-32; 1 Kor. 16:1-4; 2 Kor. 8:1-9:15.

Paulus' voorlaatste bezoek aan Jeruzalem is door Lukas vermeld in Hand. 18:22. Vgl. Luk. 2:4, 42; 18-31; 19:28; Hand. 11:2; 15:2; 21:12, 15; 24:11; 15:1, 9 voor de uitdrukking 'opgaan naar Jeruzalem). Paulus' laatste bezoek aan de heilige stad voor het overdragen van de door hem ingezamelde collecte is vermeld in Hand. 19:21; 20:22; 21:25-26. Hier werd hij na een oproer gearresteerd door Romeinse soldaten (de tempelwacht) en gestationeerd in de burcht Antonia (Hand. 21:31-22:29). Vervolgens werd hij ter verantwoording verhoord door het Sanhedrin (Hand. 22:30-23:10) en na een samenzwering tegen zijn leven, door de Romeinse bende naar Caesarea vervoerd (waar hij twee jaren gevangen zat) om zich tenslotte te beroepen op de keizer (Hand. 24:27; 24:1-26:32; 27:1).

Overigens heeft Paulus steeds vurig gepleit voor de eenheid van allen die hun geloof fundeerden in het Evangelie van genade alleen, Joden en heidenen (zie o.a. Ef.2). De boven genoemde collecte was daarvan een symbool. Het was er ook goed voor om de Joden jaloers te maken (Rom.11:14); 15:16; 2 Kor. 9:12). Bij dit alles kwam, dat de verplichting tot de besnijdenis voor heidenen geen enkele rol meer mocht spelen.

In zijn brief aan de Galaten (4:22vv) stelt Paulus, dat het aardse Jeruzalem een soort Hagar is (slavin; onder de wet) en dat het hemels Jeruzalem boven vrij is (als Sara). Hij doelt daarmee op de tegenstelling tussen de (dienstbare) Joden die het Evangelie ongehoorzaam zijn gebleven en hen die in Jezus Christus geloven uit heidenen; dezen zijn nu medeburgers der heiligen en huisgenoten Gods, kinderen der belofte als Izak; van boven geboren, vrij als Izak in tegenstelling tot in slavernij geboren kinderen van een slavin.⁷ Zet de klok niet terug. Krom uw rug niet opnieuw onder het slavenjuk van de wet. Leef uit het volle Evangelie. Galaten/mensen alom op aarde.

Ook Openb. 21:2 kent een hemels Jeruzalem; het nieuwe, dat neerdaalt van God uit de hemel, zulks in aansluiting aan de profetieën van het nieuwe Jeruzalem van Ez. 40vv. Met andere woorden: de aarde wordt straks Jeruzalem. Welk een uitzicht! Mensen maken dat nieuwe

⁶10. Paulus geeft in Galaten 4 een kwalificatie van het Jodendom, c.q. het Jeruzalem -nu ('een zwaar verwijt tegen de Joden die van de genade afgevallen waren', aldus J.

⁷Calvijn), maar daarmee is 'de oude stad' niet tot rechtmatig eigendom van Arabieren verklaard. Er zijn altijd ook nog beloften van God voor Israël, ondanks wat het Jodendom ervan heeft gemaakt (vgl. Rom. 9-11; Hebr. 12:22v).

Het Jeruzalem zoals het zich nu opstelt (en waarin de werken der wet de boventoon voeren) en het Jeruzalem zoals het naar Gods bedoeling is (herboren door de Geest van boven; waarin de belofte en het geloof de hoofdrol spelen). Dat (laatste) is ons aller moeder. Hier is dus sprake van twee geestelijke begrippen. Ook elders komt men deze gedachte in het NT tegen. Vgl. Hebr. 11:10, 16; 12:22; Openb. 3:12; 21: 2, 9w). Dat het aardse Jeruzalem afbeelding moet zijn van het hemelse (dat van boven is), is ook uit de Joodse gedachtewereld bekend...

Het Jeruzalem dat boven is (een Jeruzalem als van Ps. 87, waarin ook de heidenen door het geloof in Christus hun plaats hebben gekregen) is de moeder der gelovigen.

Jeruzalem niet, God doet het. Het daalt van Hem uit op de aarde. God zal bij de mensen wonen (Ez. 37:27). Daar zullen geen dood, geen rouw, geen verdriet, geen tranen zijn. God zal alle dingen nieuw gemaakt hebben. Zie ook Hebr. 12:22; Openb. 12:2-7).

De Bijbel eindigt ook met een machtig perspectief waarin teruggerepen wordt op Psalm 87: 'een schare die niemand tellen kan, 'uit alle geslacht, en taal, en volk, en natie' (Openb. 5:9b; 7:9 o.a.).

Ziedaar het nieuwe Jeruzalem dat de Heere Jezus, het Lam door Zijn woning luister geeft. Het machtige doel van alle kinderen van Sion. Wat God ingeschreven heeft in het hemelse geboorteregister, dat blijft er voor altijd in staan. En zo vindt Psalm 87 dan nu reeds via de prediking onder de volkeren, maar straks in volkomenheid in het nieuwe Jeruzalem, zijn vervulling.

Gedurende enige tijd na Pinksteren heeft de christengemeente van Jeruzalem nog een zekere centrale rol gespeeld. De broer van Jezus Jakobus was een van de belangrijkste leiders en zuilen in de vijftiger jaren van de eerste eeuw v.Chr. (tot aan zijn dood in 62⁸). Vgl. Hand. 12:17; 15:13-21; 21:18; Gal. 2:9; Jak.1:1.

Maar in de dagen van de opstand van de Joden tegen de Romeinen kort voor het jaar 70 n.Chr. hebben de volgelingen van Jezus geweigerd om mee te doen in die opstand en is de gemeente gevlucht naar Pella in het Overjordaanse. Vgl. Matth. 24:15-25; Mark. 13:13-23; Luk.21:20-24).⁹

De kerkhistoricus Eusebius (*Kerkgeschiedenis* 4.5) maakt tenslotte nog melding van een lijst van Joodse bisschoppen in Jeruzalem vanaf de dood van Jakobus tot de tijd van de tweede opstand van de Joden tegen de Romeinen in 132-135 n.Chr. De christelijke gemeente speelde in die tijd in geen geval meer de rol van een moedergemeente; die moedergemeente te Jeruzalem is dan zo goed als verdwenen



C. HISTORISCH OVERZICHT

De geschiedenis van Jeruzalem, zoals de Bijbel die verhaalt, gaat terug tot Abrahams ontmoeting met Melchizedek, koning der gerechtigheid, de priester - koning van Salem (Gen. 14:18vv; Joz. 10:1); Ps. 110:4)

Bij de verovering van Kanaän t.t.v. Jozua (1220 – 1200 v.Chr.) hebben de mannen van Juda de stad verbrand (Richt.1:1-8, 21; zie ook Joz.15:63). Toen was haar naam: Jebus (woonplaats van de Jebusieten).¹⁰

- Daarna blijft de stad geruime tijd in vreemd bezit; de Judeeërs konden de Jebusieten niet verdrijven. David bracht later het hoofd van Goliath hierheen (1 Sam. 17:54) en veroverde de stad in 1004 v.Chr. op de Jebusieten, dreef de Jebusieten eruit en vestigde zijn residentie in de stad; hij noemde haar: 'de stad van David' (2 Sam. 5:5-9;

⁸ Zie Josephus: Ant. 20.-9.1 par.199-203; hij vermeldt de steniging van Jakobus. Eusebius (*Kerkgeschiedenis* 2.23.3-18) vertelt, dat Hegesippus schreef, dat Jacobus, de rechtvaardige, van het dak van de tempel is geworpen en gestenigd.

⁹ Zie hierover in mijn website de rubriek Notities over kerk en Israël, sub: Palestijns Messiasbelijdend Jodendom tussen 70 en 135 n.Chr.

¹⁰ In 2 Kron.25:28 heet de stad: de stad van Juda (hier alleen).

1 Kron. 11:4-8).¹¹ Hier - op de dorsvloer van Arauna, de Jebusiet – bouwde hij ook een altaar (2 Sam. 6:15-25), bracht later de ark des verbonds daarheen en plaatste die in een tent die hij daarvoor speciaal had gemaakt (2 Sam.6:12vv; 24:16, 18; 20-24).¹²

- ❑ Na de dood van David bouwde zijn zoon Salomo de tempel op de berg Moria (in 970 v.Chr.). Hij versterkte en versierde de stad zeer. Zo werd zij het grote centrum van alle burgerlijke en religieuze zaken van het volk (zie Deut.12:14vv o.a.). Onder Rehabeam, de zoon van Salomo werd Jeruzalem de hoofdstad van het koninkrijk van de twee stammen.
- ❑ Vervolgens werd de stad vaak veroverd door Egyptenaren¹³ en later door Assyriërs. O.a. in 701, toen Sanherib Juda binnenviel en Hizkia ‘als een vogel in een kooi opsloot’. Maar God hielp wonderlijk uit daardoor de stad ook weer in handen van de koningen van Israël. Vgl. 2Kon. 14:13,14; 18:15,16; 23:33-35; 24:14; (2Kron.12:9; 26:9; 27:3,4; 29:3; 32:30; 33:11).
- ❑ Tenslotte – t.g.v. de veelvuldige ongerechtigheden van het volk – werd de stad ingenomen na een belegering van drie jaren en verwoest, haar muren met de grond gelijk gemaakt en haar tempel en paleizen door vuur verteerd, door Nebukadnezar de koning van Babylon (2 Kon.25: 8-12; 2 Kron. 36:1; Jer. 39:1; 41:5). Dat was in 587 v.Chr.. Geen inwoner bleef er meer over. Vgl. Lev. 26:14-39; Deut. 28:1. De meesten werden weggevoerd naar Babel.
- ❑ Maar na een ballingschap van 70 jaren, kon toch onder leiding van Nehemia (450 v.Chr.) de herbouw van stad en tempel weer ter hand worden genomen door teruggekeerden naar het heilige land volgens een decreet van de Perzische koning Cyrus (538 v.Chr.). Zie Ezra 1:2-11. De Samaritanen bouwden later een eigen tempel op de berg Gerizim bij Sichem.
- ❑ Twee eeuwen lang was vervolgens het rijk van Israël onder de heerschappij van Perzië, totdat in 330 v.Chr. de Grieks –Macedonische keizer Alexander de Grote (III) de Grieks- Hellenistische heerschappij vestigde in Asia. Na de dood van Alexander de Grote (323 v.Chr.) komen de Ptolemeëen aan de macht. De stad werd echter later (198 v.Chr.) veroverd door de Grieks -Syrische Seleuciden die het Hellenisme met geweld opdrongen aan de Joden. Zelfs ontwijfde de Seleucidische koning Antiochus IV Antiphanes (in 168 v.Chr.) de tempel door zwijnen te offeren aan Zeus. Dit duurde tot in 164 v.Chr. de stad werd heroverd door de zgn. Makkabeeën. Zij stichtten het Joodse koningshuis van de Hasmoneeën (priester-koningen).

¹¹ ‘De Jebusieten hadden gezegd: Gij zult hier niet inkomen, maar de blinden en kreupelen zullen u afdrijven; dat is te zeggen: David zal hier niet inkomen’ (2 Sam. 5:6). Maar hoor en zie, hoe later kreupelen en blinden de toonbeelden zijn van de overwinning van Davids Zoon Jezus Christus in de heilige stad.

Oorspronkelijk was ‘stad van David’ alleen de naam van het Jebusietenford, maar later werd het de aanduiding van de hele Zuid-Oost heuvel.

¹² M.i. wordt in 2 Sam.6:17 met tent, niet bedoeld: een tabernakel, zoals in Mozes dagen is gemaakt. Het was meer een voorlopig onderkomen van de ark (zie 7:1). Er was ook geen sprake van een dagelijkse offerdienst.. Zo dr. C.J. Goslinga in de Korte Verklaring.

¹³ In het vijfde jaar van Rehabeam (928 v.Chr) toog Sizak, de koning van Egypte, op naar Jeruzalem en veroverde de schatten van het huis van de koning en nam ook de gouden schilden weg, die Salomo gemaakt had (1 Kon.14:25vv).

- Een eeuw lang behielden de Joden hun onafhankelijkheid onder deze Hasmonese koningen. Maar aan het eind van deze periode (in 63 v.Chr.) kwamen de Romeinen (op verzoek overigens van afgezanten van het Joodse volk aan de Romeinse veldheer Pompeius) aan de macht en kregen Herodes en zijn familie als soort vazallen van de Romeinen het voor het zeggen in het heilige land. Veel kregen de Joden van de kant van de Herodianen te verduren (denk aan de kindermoord te Bethlehem door Herodes de Grote (37 – 4 v.Chr.; aangesteld door de Romeinse senaat). Maar deze Herodes heeft wel zijn best gedaan om steden als Jeruzalem (ook Caesarea) verder op te bouwen. Zo bouwde hij o.a. in Jeruzalem de burcht Antonia, deed veel aan de verfraaiing en uitbreiding van de stad en vooral van de tempel.¹⁴ Na de dood van Herodes de Grote werden zijn zonen de machthebbers (Archelaüs in Jeruzalem).
- In 70 n.Chr. werd Jeruzalem – na een uitzichtloze opstand door de Joden – verbrand en met de grond gelijk gemaakt door de Romeinse veldheer en latere keizer Titus. De tempel werd in brand gestoken. Alleen de Westelijke muur van de voormalige Tweede Tempel (zgn Klaagmuur) bleef overeind. Keizer Hadrianus bouwde op de plaats van de oude stad later weer een nieuwe, heidense stad, die dan Aelia Capitolina heet. De Joden die in de buurt van Jeruzalem bleven wonen, waren zondermeer onderworpen aan de Romeinse heerschappij tot 130 n.Chr. Toen namen de Joden bezit van de stad en kwamen in opstand onder Simon Bar Kochba (Sterrezoon). In 135 n.Chr. werden zij evenwel verdreven (ten koste van 850.000 mensenlevens) en werd de stad opnieuw tot een puinhoop gemaakt door de Romeinen. Jeruzalem werd voor Joden verboden terrein.
- In 326 n.Chr. maakte Helena, de moeder van keizer Constantijn die het christelijk geloof aanhing, een pelgrimstocht naar Jeruzalem met het doel om de plaatsen, vermeld in het leven van onze Heere te ontdekken. Zij bewerkte, dat er een kerk werd gebouwd op de plaats waarvan aangenomen wordt, dat het de geboorteplaats te Bethlehem was. Constantijn, aangemoedigd door haar voorbeeld, zocht naar het heilige graf en bouwde op de veronderstelde plaats een schitterende kerk (de Heilige Grafkerk); deze werd voltooid en ingewijd in 335 n.Chr.. Constantijn versoepelde de wetten tegen de Joden en stond hen toe eenmaal per jaar de stad te bezoeken en te wenen over de verwoesting van ‘het heilige en schone huis’.
- Na de deling van het Romeinse rijk in 395 n.Chr. kwam Jeruzalem onder de heerschappij van Byzantium.
- Na dit zgn. Byzantijnse tijdperk, namen in 614 n.Chr. de Perzen, nadat zij het leger van de Romeinen (van keizer Heraclius) hadden verslagen, de stad stormenderhand in en behielden haar tot 637 n.Chr. Toen namen de Arabieren onder de kalief Omar I bezit van de stad. In 660 werd begonnen met de bouw van de Al-Aqsamoskee. Jeruzalem bleef in de macht van de Islamieten, tot in 1071 de stad in handen kwam van de Turkse (soennitische) Setsjoeken (de Turkomanen). In 1096 werd de stad echter weer ingenomen door de Arabieren.

¹⁴ Plinius de oudere (Nat. Hist. 5.15.70) noemde Jeruzalem ‘verreweg de meest beroemde stad van het Oosten’ en Josephus (Ant. 15.11.5 par. 412) sprak van de tempel als ‘een bouwwerk dat meer opmerkenswaardig was dan enig ander onder de zon.’

- Vanaf dat tijdstip begon het christelijke Europa zich met het heilige land te bemoeien. Er werden zgn. kruistochten georganiseerd (zelfs van kinderen). In 1099 n.Chr. veroverde de kruisvaarder Godfried van Bouillon (aangevuurd door Paus Urbanus II) de stad op de Moslims in een grote slachting (70.000 Joden en moslims) en werd de gekozen koning van Jeruzalem. Hij wees echter resoluut deze titel van de hand, want hij wilde geen koningskroon dragen waar Jezus een doornenkroon droeg. Zijn opvolgers echter droegen de koningstitel wel.

Hij herdoopte de Moskee van Omar in een christelijke kathedraal. De stad werd de zetel van een Latijns-Katholiek koninkrijk. Gedurende de hierna volgende 88 jaren, werden er vele kerken en kloosters gesticht in de heilige stad. De Heilige Graf Kerk werd gedurende deze periode herbouwd.
- In 1187 n.Chr. ontworstelde de sultan van Syrië en Egypte Saladin de stad aan de christenen. Frederik II, Rooms keizer, kon in 1229, via diplomatieke weg, de stad verwerven. Het Latijnse koninkrijk Jeruzalem was opnieuw een feit, totdat in 1244 de Tartaren (Turken) Ajjoebiden de stad veroverden en de christenen verdreven.
- In 1260 kwam Jeruzalem in de macht van de Mamelukken
- Met het aantreden van Turkse Osmanen verbeterde de toestand en werden er bijvoorbeeld grote aantallen gevluchte Joden uit Al-Andalus toegelaten. Vanaf die tijd bleef Jeruzalem – na intervallen - in handen van de Moslims.
- In 1517 werd Jeruzalem door sultan Selim I van Turkije veroverd en kwam zo onder Ottomaanse heerschappij. Veel Joodse vluchtelingen, uit de Spaanse gebieden verdreven door de Inquisitie, vestigden zich in het Ottomaanse rijk, waaronder ook Jeruzalem.

Wat betreft Jeruzalem: sinds het begin van de 19^e eeuw werden Joden weer de grootste bevolkingsgroep van Jeruzalem en sinds midden 19^e eeuw de meerderheid.
- Gedurende een korte periode in het begin van de 19^e eeuw werd geheel Palestina ontruikt aan Turkije en veroverd door de Pasha van Egypte, Mohammed Ali, maar kwam later weer in handen van de Ottomaanse Turken in 1840. Deze Ottomaanse heerschappij duurde tot 1917, toen de Britten de stad veroverden op de Turken.
- Tegen het eind van 1917 bevrijdden de Britse troepen namelijk onder generaal Allenby Jeruzalem van de Turkse overheersing. Tot September 1922 bleef Jeruzalem en het land Palestina onder Brits militair bestuur.

Dit Engelse mandaat duurde tot 1948, toen bij besluit van de Verenigde Naties land en stad het nationaal tehuis van de Joden werden (14 mei 1948).¹⁵ Op 2 november 1917 had de Britse regering in de zgn. Balfour Verklaring bepaald, dat het stichten van een nationaal tehuis voor de Joden in Palestina gunstig zou worden gezien en ook de immigratie en vestiging van de Joden in het land zou worden gesteund.

¹⁵ Op 29 november 1947 had de Algemene Vergadering van de VN een resolutie (181) aangenomen (bij tweederde meerderheid) om twee afzonderlijke staten van het Mandaat Palestina te vormen, een Joodse en een Arabische en werd aanbevolen Jeruzalem een internationale status (corpus separatum) te geven. Het resultaat was een bitter conflict tussen Joden en Arabieren.

- ❑ Intussen had in de Tweede Wereldoorlog (1940-'45) de grote slachting van de Joden (de zgn. Holocaust) plaats gevonden. 6 Miljoen Joden vonden de dood in concentratiekampen en gaskamers op last van Hitler en het Nationaal Socialisme. Zonder twijfel heeft deze gruwelijke zaak eraan meegewerkt, dat de 'alihja', de terugkeer van de Joden uit de landen na de oorlog op gang kwam.
- ❑ De Joden hadden evenwel weinig rust, ook niet in Jeruzalem. Oost Jeruzalem (met de Oude Stad) werd in 1949 bezet door het Jordaanse leger (op verzoek van 2000 Palestijnse notabelen; anti de 'zionistische dreiging). Zo was dan tussen 1949 en 1967 Jeruzalem in tweeën gedeeld door een barrière (muur en hek).
- ❑ De aanvallen op Israël en Jeruzalem door vijanden van rondom waren niet van de lucht. Maar de oorlogen met omringende volkeren in 1956, 1967, 1970, 1973 (o.a. onafhankelijkheidsoorlog, zesdaagse oorlog en Jom Kipperoorlog) werden, hoewel ten koste van veel slachtoffers, steeds doorstaan. Israël overleefde ze alle. Tijdens de zesdaagse oorlog (1967) veroverde Israël Oost-Jeruzalem op Jordanië en annexeerde de oude stad. Het laatste vond geen internationale bijval en al helemaal niet bij de Arabische staten.
- ❑ In 1965 werd de bekende Teddy Kollek burgemeester van (West)Jeruzalem (tot 1993). Onder zijn bewind groeide Jeruzalem uit tot de grootste stad van Israël. Daarna kwam Ehud Olmert. Vaak werd Jeruzalem opgeschrikt door aanslagen, o.a. op bussen en restaurants.
- ❑ Jeruzalem is een stad geworden van 750.000 inwoners, van wie een derde ultraorthodox zijn, een derde seculier Joods en een derde Arabisch.

Helaas, tot heden onderging geen stad ter wereld zoveel wederwaardigheden als Jeruzalem. Tegelijk is Jeruzalem wel genoemd de driemaal heilige stad (voor Joden, o.a. omdat hier eens de tempel van Salomo stond; voor Moslims, omdat naar verluid de profeet Mohammed vanaf de rots van de tempelberg te paard naar de hemel reisde en voor Christenen, want Jezus stierf op Golgotha en stond op uit het graf aan de voet van die heuvel).